

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

สภาพสังคมปัจจุบันเป็นสังคมของการบริโภค การสื่อสารทุกอย่างเป็นการโฆษณาชวนเชื่อให้คนใช้เงินเพื่อบริโภคเกินปัจจัยสี่ เป็นผลให้คนส่วนใหญ่มีหนี้สินที่เกินความจำเป็น กลุ่มเกษตรกรต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เพื่อกลุ่มเกษตรกรจะได้มีเศรษฐกิจที่มั่นคงรู้จักใช้จ่ายที่เหมาะสมและจะเกิดความสุขกายและสุขใจ

นอกจากนี้ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยคู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำในรูปแบบที่หลากหลายและจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามความพร้อมของกลุ่มเกษตรกร นำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้สร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการ พร้อมทั้งสร้างระบบบ่มเพาะวิสาหกิจกลุ่มเกษตรกรควบคู่กับการพัฒนาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มเกษตรกรในการผลิตและจำหน่ายสินค้าในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่มเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้นกลุ่มเกษตรกรจึงต้องมีระบบบัญชี เพื่อให้มีข้อมูลสำหรับแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของการรวมกลุ่มของกลุ่มเกษตรกรดังกล่าว และนำข้อมูลที่ได้มาตัดสินใจและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อไป

กลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองควี หมู่ 5 ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตัวจังหวัดลำพูน มีระยะทางห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 13 กิโลเมตร เป็นกลุ่มเกษตรกรที่รวมกลุ่มกันทำการผลิตลำไยสีทองอบแห้ง ต้องพึ่งพิงความรู้จากภายนอกและการลองผิดลองถูก โดยการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอซึ่งยังขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ โดยเฉพาะด้านการบัญชี ส่งผลทำให้กลุ่มเกษตรกรไม่มีระบบการจัดทำและรวบรวมเอกสารทางการเงินบัญชีเพื่อสรุปข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานที่ชัดเจน รวดเร็ว และถูกต้อง

จากการได้ข้อมูลดังนี้ นักวิจัยจึงได้ข้อคิดว่าจะใช้เทคนิคการทำบัญชีอย่างมีส่วนร่วม โดยให้กลุ่มเกษตรกรเกษตรกรสะท้อนวิธีการใช้เงินการเก็บเงินของตนเอง การกระตุ้นให้รู้เท่าทันสื่อด้วยบทความที่สะท้อนถึงสังคมเป็นเหยื่อของการโฆษณา ให้กลุ่มเกษตรกรเปิดเผยตัวเองว่าเคยเป็นเหยื่อของการโฆษณาอะไร อย่างไรบ้าง ตัวอย่างที่นักวิจัยเคยได้ข้อมูลมาจากการทำวิจัย เช่น แม่บ้านต้องกู้ยืมเงินมาซื้อโทรศัพท์มือถือให้ลูกเพราะกลัวลูกจะมีไม่เหมือนคนอื่น ผลลัพธ์คือความประมาท

ทางอารมณ์ เมื่อบวกกับการขาดความรับผิดชอบ ก็กลายเป็นความรักและหลงตัวเองโดยไม่คำนึงถึงอะไรทั้งนั้นและอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมก็ลำบากด้วย นักวิจัยจะนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและรูปแบบการทำบัญชีที่กระตุ้นให้กลุ่มเกษตรกรตระหนักเกี่ยวกับการใช้และการจัดหาเงิน ซึ่งจะมีหลักการอยู่ที่การใช้จ่ายตามความจำเป็นคือ ปัจจัยสี่

ในขณะเดียวกันจะนำนักศึกษาที่เรียนวิชาบัญชี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ไปช่วยสอนกลุ่มเกษตรกรเกษตรกรและวิเคราะห์การใช้จ่ายร่วมกัน อาจจะเปรียบเทียบบัญชีรับจ่าย หลังจากการฝึกคิดวิเคราะห์ ว่ามีรายรับมากกว่ารายจ่ายเพิ่มขึ้นหรือไม่ และวิเคราะห์การใช้จ่ายให้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

นักวิจัยจะนำภูมิปัญญาความรู้ที่มีอยู่ในตัวปราชญ์ของกลุ่มเกษตรกร บูรณาการกับความรู้สากลของทิมวิจัย ซึ่งได้แก่ ความรู้ด้านบัญชี โดยเน้นเป้าหมายการทำบัญชีให้โปร่งใส ตรวจสอบได้ รู้จักวิเคราะห์ผลการบันทึกบัญชีเพื่อให้เกิดการตระหนักในการใช้จ่ายเงิน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในเรื่องการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจกลุ่มเกษตรกรและการปรับโครงสร้างการผลิต เพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และความเป็นไทย ตลอดจนการเรียนรู้วิธีปฏิบัติตามพระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาเป็นฐานความรู้กลับคืนสู่ท้องถิ่น เกิดการสืบทอดและพัฒนาเครือข่ายความรู้ต่อไป

โจทย์และคำถามวิจัย

1. โจทย์วิจัย การจัดการความรู้ทางบัญชีของกลุ่มเกษตรกร จะช่วยพัฒนาพัฒนาวิสาหกิจกลุ่มเกษตรกรในการผลิตผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งสีทองของกลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองแก้ว ต.มะเขือแจ้ อ.เมือง จ.ลำพูน ได้อย่างไร

2. คำถามวิจัย

2.1 กลุ่มเกษตรกรมีความรู้ทางบัญชีอย่างไร

2.3 กลุ่มเกษตรกรมีการบันทึกบัญชีต้นทุนและบัญชีครัวเรือนหรือไม่

2.4 กลุ่มเกษตรกรทราบฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของการผลิตผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งสีทองหรือไม่

2.3 กลุ่มเกษตรกรมีการนำผลของการบันทึกบัญชีมาเพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่าย และการออมเงินในครัวเรือน อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองกวัก หมู่ 5 ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
2. เพื่อพัฒนาการจัดทำบัญชีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ปัญหาหนี้สินและการพึ่งตนเอง
3. เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนภายใต้การพึ่งพาทรัพยากรภายในชุมชน

ผลและประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ด้านองค์ความรู้
 - 1.1 บริบทและศักยภาพชุมชนในการจัดทำบัญชีต้นทุนผลิตภัณฑ์ลำไยสีทองอบแห้ง และบัญชีครัวเรือน
 - 1.2 สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดทำบัญชีต้นทุนผลิตภัณฑ์ลำไยสีทองอบแห้ง ของกลุ่มเกษตรกร
 - 1.3 การพัฒนากระบวนการในการจัดทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกร ที่เหมาะสมกับพื้นที่
 - 1.4 นักศึกษา ได้เรียนรู้ร่วมกับกลุ่มเกษตรกร ในการใช้ความรู้ทางวิชาการของตน มาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ในชุมชน
2. ด้านการพัฒนา
 - 2.1 กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ลำไยสีทองอบแห้ง ได้รับการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนผลิตภัณฑ์ลำไยสีทองอบแห้งที่ดี ได้รายงานที่ถูกต้อง ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนที่ช่วยในการวิเคราะห์รายจ่ายที่ไม่จำเป็น
 - 2.2 เกิดการรวมกลุ่มเพื่อเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง
3. หน่วยงานต่าง ๆ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

 - 3.1 นำองค์ความรู้ด้านการบัญชีที่ดี ของกลุ่มเกษตรกร ที่ได้จากการวิจัย สู่การเรียนการสอนให้แก่นักศึกษาและนำไปสร้างองค์ความรู้ ในหลักสูตรท้องถิ่นต่อไป
 - 3.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ นำผลงานวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอนให้แก่ นักศึกษา ได้อย่างเหมาะสมกับท้องถิ่น
 - 3.3 นักศึกษาได้ประสบการณ์ตรงจากการวิจัย

4. ด้านผลผลิต จะได้รับแบบของสมุดบัญชีเพื่อการพึ่งตนเองโดยอาศัยแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปเผยแพร่และสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตลอดจนมีเอกสารและบทเรียนที่เป็นผลผลิตของโครงการในการติดตามประเมินผลโครงการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

บัญชีต้นทุน หมายถึง การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการผลิตอื่น ๆ เพื่อให้ทราบต้นทุนการผลิตสินค้าหรือบริการ

บัญชีครัวเรือน หมายถึง การบันทึกรายรับและรายจ่ายของครัวเรือนเพื่อให้ทราบรายรับและรายจ่ายที่จำเป็นและรายจ่ายที่ไม่จำเป็น

การจัดการความรู้ทางบัญชี หมายถึง การสรุปและแลกเปลี่ยนความรู้ที่มีอยู่ในตัวของชุมชนและนักวิจัย

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการขนาดย่อมและขนาดจิ๋วของชุมชนเพื่อการจัดการ "ทุน" ของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง (SMCE -Small and Micro Community Enterprise) วิสาหกิจชุมชนขนาดย่อมมีสมาชิกมากกว่า 15 คน วิสาหกิจชุมชนขนาดจิ๋ว มีสมาชิกตั้งแต่ 5 คน ถึง 15 คน (สมบัติ สิงขรราช, 2551, หน้า 15)

กรอบคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีระหว่างนักวิจัยและกลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองกวั๊ก โดยนำความรู้ของกลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองกวั๊กที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการผลิตลำไยอบแห้งสีทองที่กลุ่มเกษตรกรทำการผลิตมานานหลาย 10 ปี มาแลกเปลี่ยนกับความรู้ของนักวิจัยที่เป็นภูมิปัญญาสากลเกี่ยวกับหลักการทำบัญชี เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรมีการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องรวดเร็ว

